

ANALYSE & VÆRDISÆTNING

Bærende bevaringsværdier for tvillingegården i Kvottrup

INDHOLD

INTRODUKTION S.4

Indledning
Kvottrup
Identifikation

HISTORISK ANALYSE S.10

Bygningshistorie
Kulturhistorisk analyse
Antikvarisk analyse

TEKNISK ANALYSE S.18

Teknisk tilstand

ARKITEKTONISK ANALYSE S.22

Udvendigt
Indvendigt
Placering og omgivelser

VÆRDISÆTNING S.30

Bærende bevaringsværdier
Anbefalinger

Skråfoto af Kvottrupps sydlige grænse med tvillingegården i centrum.

INDLEDNING

Min afgangsupgave er en restaurering og transformation af et sjældent tvillingegårdsanlæg, beliggende i landsbyen Kvottrup nordvest for Aarhus. En væsentlig del af opgaven består i at udfærdige en analyse og værdisætning, der fastlægger de bærende bevaringsværdier for anlægget, og som kan danne et solidt grundlag for den videre bearbejdning.

Tvillingegårde blev bygget af økonomiske og praktiske årsager, men blev typisk skilt ad til hver sin gård så snart der var råd til det, og det er formodentlig derfor der er så få intakte tvillingeanlæg tilbage - kun tre i Danmark (så vidt vides).

Tvillingegården i Kvottrup består af to separate gårdhalvdele, med hhv. 4 og 3 længer, der er bygget sammen så der dannes to individuelle gårdrum i én samlet krop. Oprindeligt har den midterste længe, der skiller de to gårdrum ad, været en delelænge til fælles udnyttelse, men idag tilhører den udelukkende den vestlige gård. Til denne gård hører også et nyere maskinhus (opført 1983), en lille dam syd for stuehuset, samt en lille fredet oldtidshøj vest for gården. Tvillingegården markerer landsbyens begyndelse mod syd, og havernes beplantning danner en tydelig grænse mellem land og by.

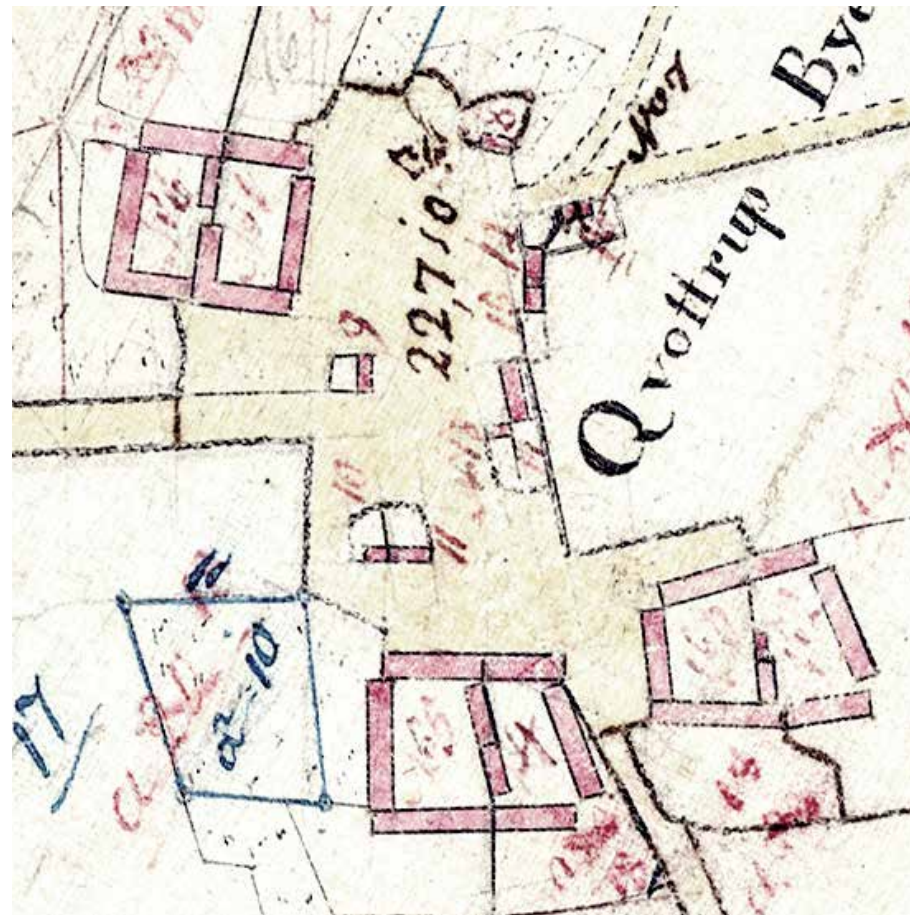
Gårdens længer er meget forskellige, i både alder, udførsel og stand, og de udgør et kompliceret kludetæppe af bygningsdele fra forskellige perioder. For ikke at gøre analysen unødigt lang, er gårdens længer gennemgået en for en i hæftet "Bygningsgennemgang". Øvrigt baggrundsmateriale der ligger til grund for analysen og værdisætningen kan ses i hæftet "Baggrundsmateriale". Både bygningsgennemgangen og baggrundsmaterialet kan med fordel bruges som detaljerede appendixer til værdisætningen.

I kulturstyrelsens database over Fredede og Bevaringsværdige Bygninger er 5 ud af tvillingegårdens i alt 7 længer vurderet som bevaringsværdige i kategori 1, men grundet de mange udskiftninger gennem tiden, med bl.a. en stor del murværk og pladebeklædte tage, er ingen af bygningerne fredet.

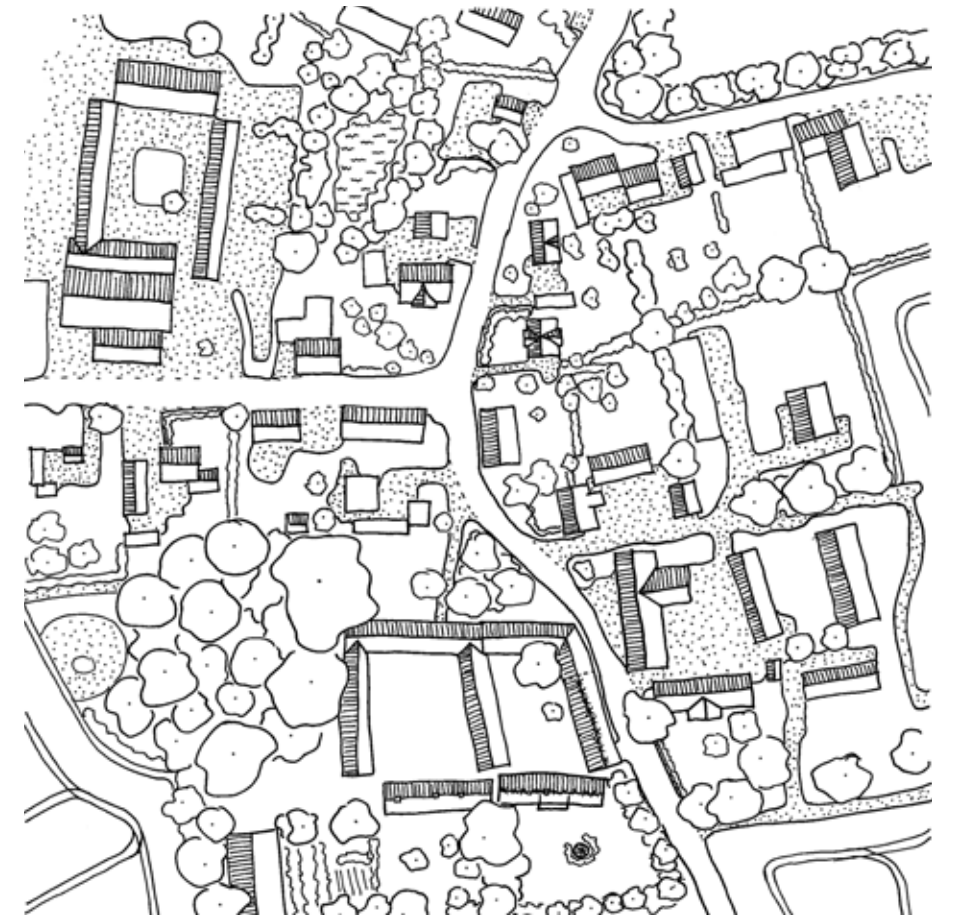
I det efterfølgende vil jeg kort introducere landsbyen Kvottrups karakteristika og bevaringsværdier, hvorefter jeg analyserer og værdisætter tvillingegården. Ud fra mine analyser formulerer jeg bærende bevaringsværdier og anbefalinger for tvillingegårdsanlægget.

Kvottrups beliggenhed i forhold til Aarhus.

Matrikelkort ca. 1816.

Kvottrup i dag.

KVOTTRUP

Landsbyen Kvottrup ligger ca. 10 km nordvest for Aarhus centrum, og er en af de mange små flækker der ligger strøet ud mellem de store forbindelsesveje.

Kvottrup kendes tilbage til 1573, hvor byen benævnes som Quortrup.¹

Landsbyens type er karakteriseret som en "uregelmæssig vejforsteby", fordi den ældre gård- og husbebyggelse, lå centreret omkring byens fælles græsningsareal i midten, hvorigennem vejene gik, og stadig går idag.

Byens bebyggelse bestod af tre store tvillingegårde og derudover kun nogle få mindre huse, som f.eks. smedjen. De seks gårde - tre tvillinger - var faktisk de eneste gårde i byen helt op til midten af 1800-tallet, og resterne af de tre tvillingegårde ses stadigt tydeligt i bebyggelsen.

Kvottrup er en af 22 udvalgte landsbyer, der i Kommuneatlasset for Aarhus Kommune, beskrives som værende særligt repræsentative eksempler på kulturhistoriske landsbyer:

"Kvottrup ligger i et småbakked terren, og de velbevarede gårdanlæg, der afgrænser landsbyen, danner ualmindeligt smukke overgange imellem bebyggelse og landskab. Den gamle vejforste er i dag delvist bebygget med bl.a. det gamle mejeri. Den sydlige del har bevaret sin åbne karakter. Den gamle bydam er bevaret i den nordlige del.

Tvillingegårdene i den sydlige del af byen danner sammen med den bevarede del af forsten en usædvanlig helhed."

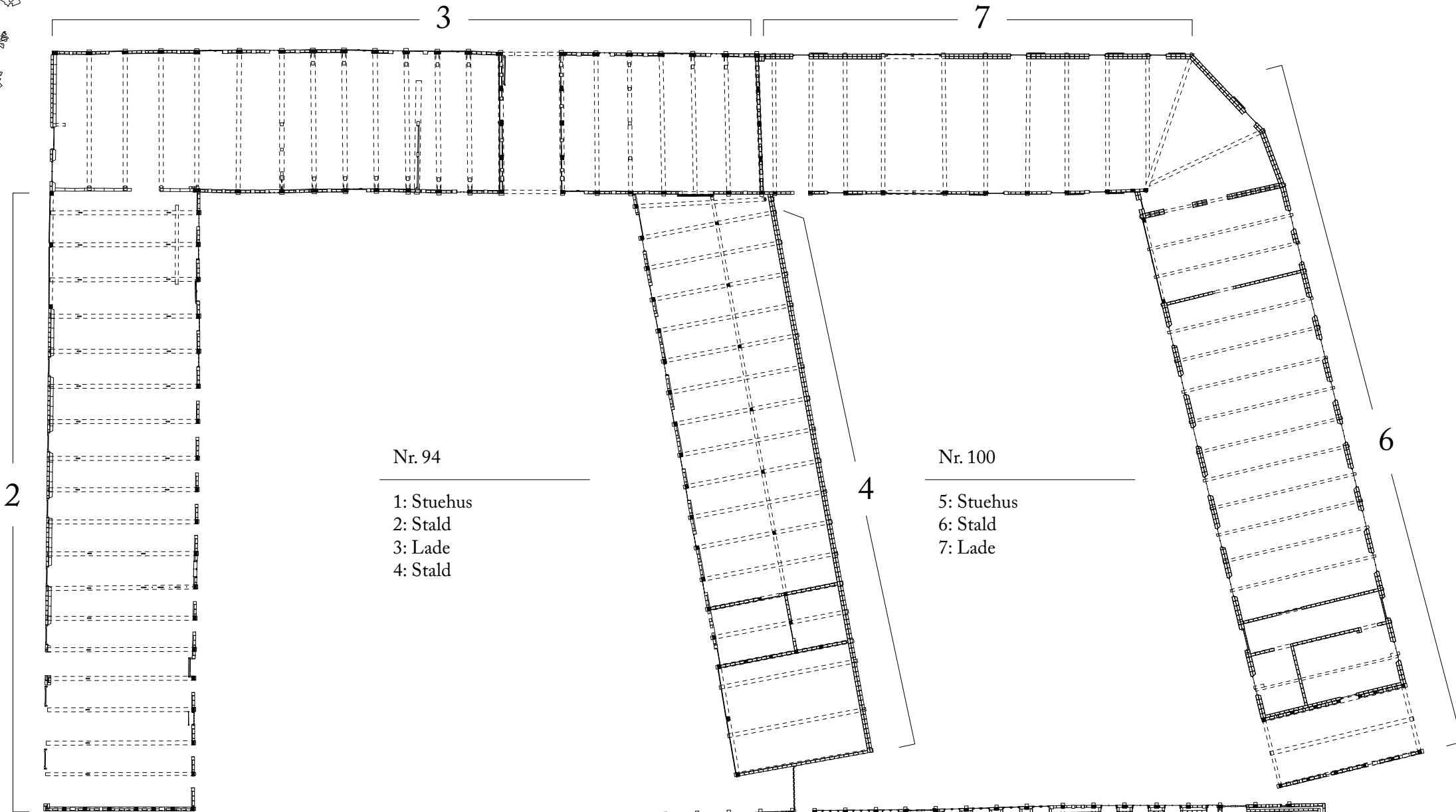
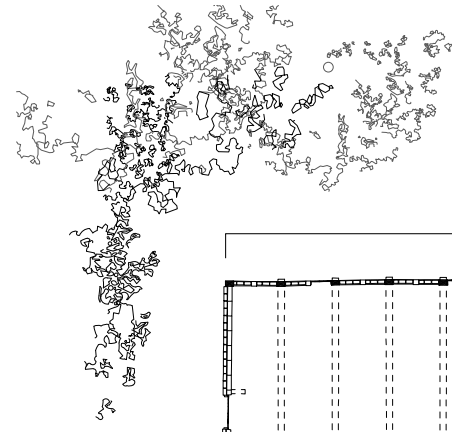
På trods af en relativt god beliggenhed i forhold til Aarhus, og kort afstand til skolen i Sabro, kæmper Kvottrup for at tiltrække unge beboere, ligesom så mange andre småbyer i området.

Grunden hertil er bl.a. utidssvarende/uattraktive boliger, samt den forholdsvis trafikerede vej der fuldstændigt dominerer byens fællesarealer. Vejen skærer byen over, og gør det uattraktivt for f.eks. børnefamilier el. andre, der ønsker et mere trafikikkert nærmiljø.

Kvottrups bevaringsværdier ligger i byens historiske struktur, der langt henad vejen stadig kan aflæses, men som hurtigt kan ødelægges hvis der gives yderligere tilladelse til parcelhusudstyknings både i og udenfor byen.

En klar kulturhistorisk værdi i byen er sporene efter de tre tvillingegårde, og disse bør om muligt bevares, også i en fremtidig udvikling af byen.

¹ - Aarhus Kommuneatlas 1997.

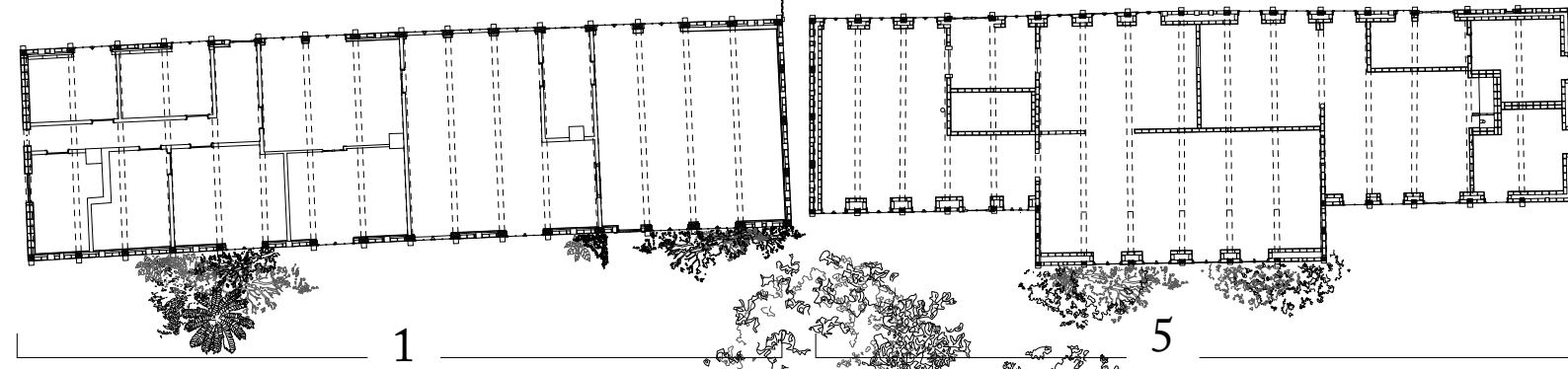

Nr. 94

- 1: Stuehus
- 2: Stald
- 3: Lade
- 4: Stald

Nr. 100

- 5: Stuehus
- 6: Stald
- 7: Lade

1:250

IDENTIFIKATION

Adresse

Kvottrupvej 94 og 100
8471 Sabro

BBR nr. hhv. nr. 94 og 100

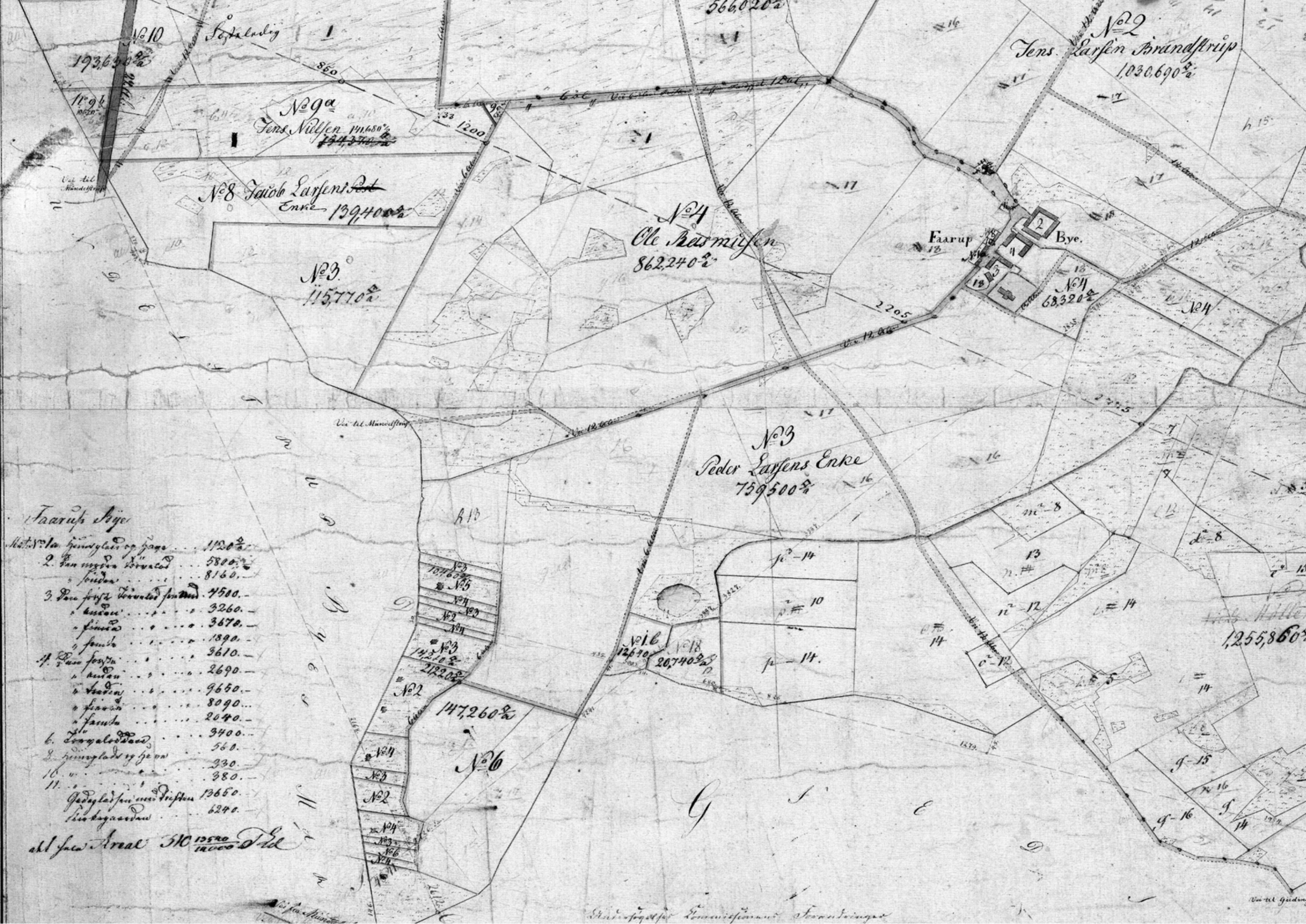
751-261055
751-632355

Bygningsnumre i analysen

Bygning 1: Vestre stuehus, tilhørende nr. 94
Bygning 2: Vestre staldlænge, tilhørende nr. 94
Bygning 3: Vestre ladelænge, tilhørende nr. 94
Bygning 4: Midterste staldlænge, tilhørende nr. 94
Bygning 5: Østre stuehus, tilhørende nr. 100
Bygning 6: Østre staldlænge, tilhørende nr. 100
Bygning 7: Østre ladelænge, tilhørende nr. 100

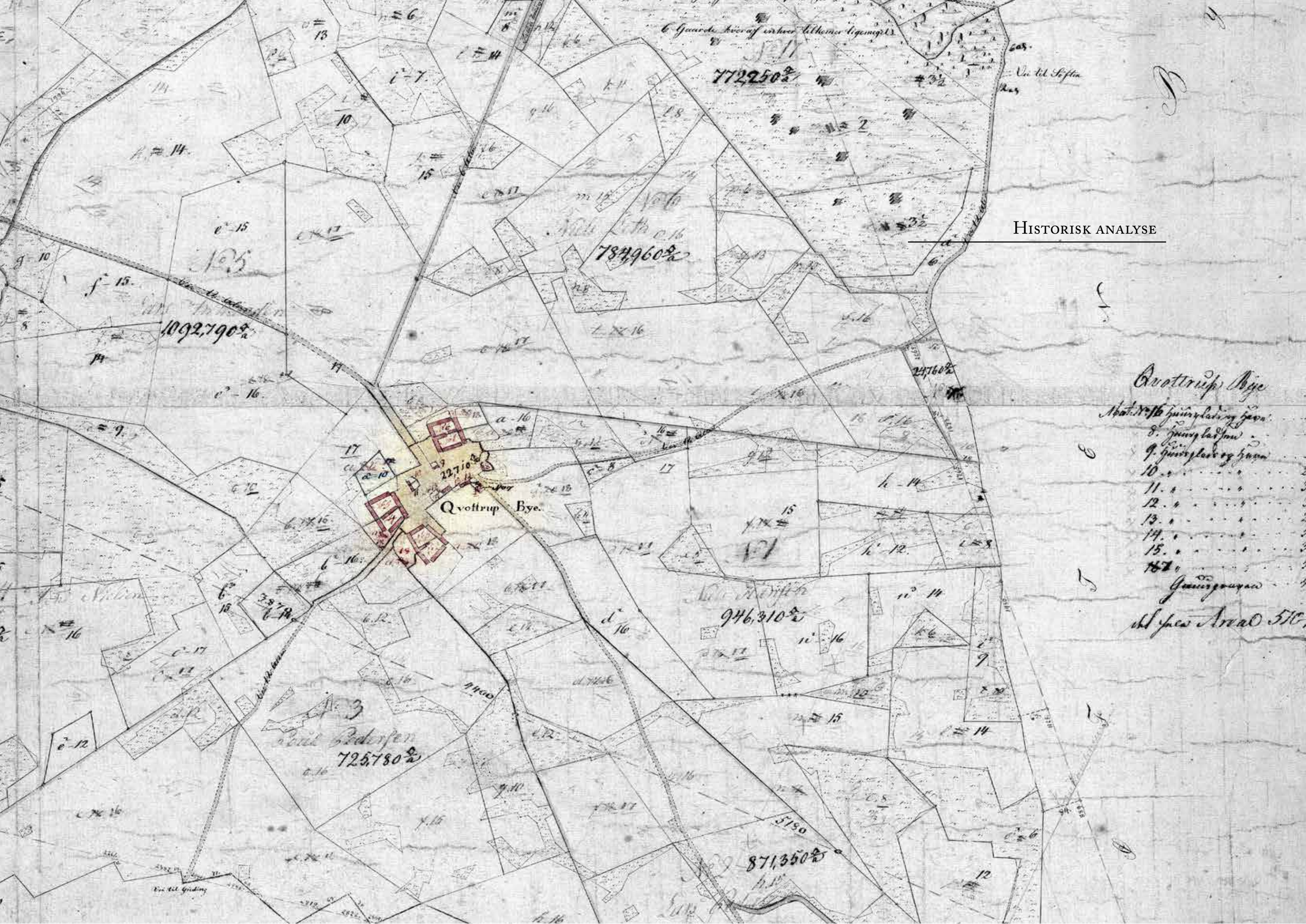
Historiske tilhørsforhold

Kvottrup hører til Faarup Sogn, som lå i Sabro Herred.
Byen lå i Faarup-Sabro Sognekommune indtil 1970 hvor de blev lagt til Aarhus Kommune.

Faarup Stige

1. Den gamle huse og gæde	1120 1/2
2. Den nye huse og gæde	5800 1/2
3. Den gamle huse og gæde	8160 1/2
4. Den nye huse og gæde	4500 1/2
5. Den gamle huse og gæde	3260 1/2
6. Den nye huse og gæde	3670 1/2
7. Den gamle huse og gæde	1890 1/2
8. Den nye huse og gæde	9610 1/2
9. Den gamle huse og gæde	2690 1/2
10. Den nye huse og gæde	9650 1/2
11. Den gamle huse og gæde	8090 1/2
12. Den nye huse og gæde	2040 1/2
13. Den gamle huse og gæde	3400 1/2
14. Den nye huse og gæde	560 1/2
15. Den gamle huse og gæde	330 1/2
16. Den nye huse og gæde	380 1/2
17. Den gamle huse og gæde	13650 1/2
18. Den nye huse og gæde	6240 1/2
alt faar Areal	510 10520 1/2

HISTORISK ANALYSE

Qvottrup Bye

- Not. 18. 16. huse og ladning
 8. huse og ladning
 9. huse og ladning
 10.
 11.
 12.
 13.
 14.
 15.
 16.
 Gaard og ladning
 17.
 18.
 19.
 20.
 21.
 22.
 23.
 24.
 25.
 26.
 27.
 28.
 29.
 30.
 31.
 32.
 33.
 34.
 35.
 36.
 37.
 38.
 39.
 40.
 41.
 42.
 43.
 44.
 45.
 46.
 47.
 48.
 49.
 50.
 51.
 52.
 53.
 54.
 55.
 56.
 57.
 58.
 59.
 60.
 61.
 62.
 63.
 64.
 65.
 66.
 67.
 68.
 69.
 70.
 71.
 72.
 73.
 74.
 75.
 76.
 77.
 78.
 79.
 80.
 81.
 82.
 83.
 84.
 85.
 86.
 87.
 88.
 89.
 90.
 91.
 92.
 93.
 94.
 95.
 96.
 97.
 98.
 99.
 100.

Vestre stuehus, nordfacade. Bindingsværk.

Østre stuehus, udskud på sydfacade. Bindingsværk.

Midterlænge, vestfacade. Bindingsværk.

Vestre lade, sydfacade. Bindingsværk.

Overgang mellem laderne, nordfacade. Mur- + Bindingsværk.

Østre lade, sydfacade. Bindingsværk.

Østre stald, østfacade. Murværk.

Midterlænge, østfacade. Murværk.

Vestre stald, vestfacade. Murværk.

BYGNINGSHISTORIE

Tvillingegårdens bygningshistorie er kompleks og sammensat. Som så mange andre gårde er der flyttet rundt, bygget til, skiftet ud og tilpasset kontinuerligt gennem alle årene, så det anlæg man møder i dag, bærer preg af mange skiftende tider og behov.

Kendetegnende og bemærkelsesværdigt er det dog at gården i store træk har beholdt sin oprindelige udstrækning og placering siden opførelsen, jvf. gamle matrikelkort.

Oprindelse

Gårdens bygninger har lidt forskellige aldre. Stuehusene og den vestlige ladebygning er de ældste, hvilket kan ses på de ubrændte lersten i tavlene og tømmerets dimensioner og konstruktion. Der er ikke spor efter gennemstukne bjælker, og dette daterer dem til slutningen af 1700-tallet, men noget af tømmeret bærer preg af at være genbrug fra et endnu ældre byggeri. Lidt senere er så de to vestlige staldlænger, der vurderes til at stamme fra 1820'erne. De to østlige udlænger (stald og lade) er i dag langt nyere, idet de er bygget op i murværk i 1977, men der er historisk dokumentation for at der har ligget et par tilsvarende længer i bindingsværk på stedet.

Flytning og udvidelse

Der er kun kendskab til to større forandringer i anlægget før 1900.

Den ene store ændring var en udvidelse af den vestlige lade. To uregelmæssige fag og en række indvendige taphuller indikerer at laden oprindeligt var 5 fag kortere end i dag. Den vestlige staldlængde blev enten flyttet med længere vest i den forbindelse, eller også blev den først opført efter ladens udvidelse.

Den anden var flytningen af midterlængen, der angiveligt blev rykket længere mod vest, i forbindelse med at ejerskabet overgik til den vestlige gård. Det er sandsynligt at det er i forbindelse med denne flytning at den østlige facade af længen blev erstattet af murværk.

Det er uvist hvornår laden blev udvidet, men et bud på midterlængens flytning er omkring 1850.

Moderniseringer

De to halvdele repræsenterer to vidt forskellige, men begge meget typiske, historiske udviklingsforløb for gårde af samme alder:

Den vestlige gård har været ejet, drevet og beboet af samme slægt i omtrent 100 år, og man har for det meste kun foretaget ændringer i det omfang opretholdelsen af landbrugsdriften krævede det, og tiltagene er karakteriseret ved at være det billigste alternativ dvs. f.eks. pladetag og små udskiftninger/tilpasninger i stedet for gennemgribende moderniseringer.

Udlængerne på den vestlige gård har haft skiftende formål, men altid i forbindelse med en aktiv landbrugsdrift, indtil 1993 hvor man måtte nedlægge driften og leje jorden fra. Gårdens tage blev lidt efter lidt udskiftet med pladetag, og står således ikke længere stråtek. Den vestligste facade er udskiftet med murværk engang i midten af 1970'erne.

Stuehusets indretning har skiftet efter generationernes behov. I en periode var der indrettet en separat bolig med et lille køkken og bad i overstuen, til det unge par Åse og Bent, imens forældrene boede i den anden del af huset og brugte dasset i svinestalden.

Både ude og inde kan man genfinde og fornemme gårdens oprindelige liv og udtryk.

Den østlige gård har en helt anden bygningshistorie. Den havde i en årrække indtil 1976 været forladt, og var stærkt forfaldet da en ny ejer købte ejendommen, som et håndværkertilbud. Han moderniserede det hele efter tidens fremhærskende stil og udelukkende med bolig/fritidsudnyttelse for øje.

De to udlænger er helt erstattet med bindingsværksbemalet murværk og i stuehuset, der dog stadig er bindingsværk, er overetagen fuldt udnyttet til beboelse. Der er anlagt nyt stråtag på både stuehus og stald, udstyret med kviste til at give lys til overetagerne. De to udlænger er rent nybyggeri, med undtagelse af ladens gårdside der er den sidste rest af bindingsværk.

Det er svært at fastslå med sikkerhed hvordan de oprindelige længer har stået, men alt tyder på at der er bygget ovenpå de gamle fundament. Der er desuden fundet en række store kampesten i ladens østlige ende, der måske har dannet fundament under en tidligere ladebygning.

Både ude og inde fremstår gården stærkt omdannet, og det originale udtryk er de fleste steder forsvundet helt.

De to gårdes udvikling i nyere tid har medført at der i dag er stor forskel på hvordan de to halvdele opleves, og hvilke potentialer de rummer hver især. Der tegner sig dog et generelt billede af at, jo nyere ændringer der er foretaget, desto mere er der gået på kompromis med gårdens oprindelige konstruktion og materialer.

Gårdspladsen på den vestlige gård, 1954. Man kan se naboladens tag i baggrunden.

KULTURHISTORISK ANALYSE

Tvillingegårde

Tvillingegårde som kulturhistorisk type er næsten er forsvundet helt, og derfor er en bevaringsmæssig indsats for dette anlæg særlig interessant.

Tvillingegårdene, også kaldet dobbeltgårde, opstod dels som følge af udflytningen i slutningen af 1700-tallet, dels i forbindelse med "kartoffeltyskernes" kolonisering af den jyske hede i samme periode, og desuden fra områder med knaphed på god jord, hvor man sparede på agerjorden ved at bygge på samme jordlod.

Tvillingegårde bestod typisk af to sammenbyggede, trelængede gårde, med en dele-længe i midten, og gården i Kvottrup er et fint og meget harmonisk eksempel, idet længerne nærmest ligger kvadratisk om deres gårdspladser, hvor de andre tilbageværende eksemplarer typisk har en mere langstrakt og udflydende rumlig karakter.

Tvillingegården i Kvottrup

De to halvdele af anlægget på Kvottrupvej har altid været ejet af hver sin familie, med hver sine tilhørende jordstykker. Der er altså ikke tale om fælles drift, bortset fra midterlængen der oprindeligt var delt. Der er drevet landbrug på begge halvdele, så længe det kunne svare sig, men som så mange andre små gårde kunne de ikke følge med den industrielle udvikling, og måtte til sidst lukke landbruget ned og sælge/leje jorden fra.

Siden er begge matrikler brugt udelukkende til beboelse og fritidserhverv. I den østlige gård var der i en årrække indrettet antikbutik i staldlængen, og i den vestlige gård er der lagerplads og værksted til brug for sønnen Niels' restaureringsfirma i de to staldlænger.

Problemet med den relativt ekstensive udnyttelse af kvadratmeterne er, at der ikke er en indtægtskilde forbundet med udlængernes vedligehold.

Flot tømmer i den vestre lade.

Profilerede bjælkeender på det vestre stuehus.

Gemte søjler fra bestald.

Udskårne navnetræk i den vestre lade.

Fine barokdøre i det vestre stuehus.

Den gamle skorsten på 1. sal i det østre stuehus.

Gamle døre i staldlænger på den vestre gård.

Gemte alkovedøre.

Staldvinduer i støbejern.

ANTIKVARISK ANALYSE

De længer der endnu står i bindingsværk, har forholdsvist meget originalt materiale tilbage. Der er foretaget nødvendige udskiftninger, især på stuehusene og på den vestlige lades udsatte nordside, men man kan stadig finde en stor del intakt, gammelt, tømmer. I laden findes en flot række gamle hanebåndsspær og skræstivere, af naturligt formede træstykker. På det vestlige stuehus kan man se at der stadig er ubrændte lersten i væggene, men det vides ikke om det er tilfældet i det østlige stuehus.

Indvendigt er der i begge stuehuse gemt de gamle alkovedøre, og der er også mange fine, originale døre tilbage. Placeringen af dørene er derimod svær at vurdere om er original, da begge huse har gennemgået skiftende planløsninger gennem tiden.

Vinduerne i stuehusene stammer fra mange forskellige tider. I den vestlige gård findes en del ældre vinduer, hvor der i den østlige er skiftet meget mere ud til nye thermovinduer.

I den østlige gård findes der stadig spor efter bageovnen, både i stuen og på 1.sal hvor den store skorsten stadig er intakt.

De vestlige stald- og ladelængers døre er stort set alle originale, med håndmedede søm og kroge. I den vestre stald står de gamle udskårne søjler fra hestebåsene gemt.

I den vestre lade kan man i tømmeret se udskårne navnetræk fra et par hundrede år tilbage, disse personlige underskrifter fra dem der kom før os, bør absolut bevares.

Jeg vurderer at de mange fine, velbevarede døre har en særlig høj kvalitet, men også de ældre staldvinduer i støbejern har en vis antikvarisk værdi.

Derudover er de fint udskårne bjælkeender og profilerede bindebjælker absolut værd at bevare, samt det tilbageværende bindingsværks originale konstruktioner.

TEKNISK ANALYSE

Norsidens fodrem trænger til udskiftning.

Tavl og bindingsværk der bør restaureres.

Vindue der trænger til vedligeholdelse.

"Strittende" bindebjelke, der mangler sin søjle.

Kig op langs tagspær, med opklodset nyt spær ovenpå.

Konstruktionen i det nordøstlige hjørne.

TEKNISK TILSTAND

Tvillingegårdens tekniske tilstand er generelt udemærket, og der er ingen umiddelbar fare for nedstyrtning i den nærmeste fremtid.

En del steder trænger dog til udskiftning og/eller reparation, enten p.g.a. almindelig alder og slid, eller fordi de konstruktive udskiftninger der er foretaget, er uhensigtsmæssige i forhold til bygningernes statik.

Almindelig slid

Det er særligt træværk i bindingsværkkonstruktionerne samt i de udendørs døre og vinduer der er medtaget af vejr og vind. Overordnet set er det meste af bindingsværket faktisk i fin stand, men der er naturligvis visse steder hvor en udskiftning snart bliver nødvendig. Særligt fodremmen på ladens nordside er medtaget, da terrænet her næsten går helt op til træværket og det derfor er meget udsat i regnvejr.

Bindebjælkerne i midterlængen er også temmelig medtagne og kunne trænge til fornyelse, og det skyldes højst sandsynligt at de hviler direkte på murværket mod øst, uden beskyttelse af bjælkeenderne, og det leder fugten ind i træet. Man kan da også se at der tidligere har været udskiftet ca. 1,5 meter af alle bjælkernes ender mod øst, formodentlig p.g.a. råd.

Udvendige trævinduer og døre er også udsatte elementer, og der er en del der trænger til vedligeholdelse, ligesom der også er en del tavl der kunne trænge til at blive pillet ud og genmures/-kalkes.

Fugtproblemer og indeklimaforhold

Alle bygningerne virker generelt tørre og sunde. I det østlige stuehus er der efterisoleret voldsomt, og det virker til at fungere udemærket. I det vestlige stuehus er efterisoleringen sket mere løbende og knap så hårdhændet, hvilket gør at der kan virke lidt fugtigt i de uopvarmede rum, men ikke på en alarmerende måde. Der er ingen ydre tegn på skimmel eller fugtansamlinger.

Udlængerne er alle uopvarmede og uisolerede, men tagene er tætte og der virker ikke til at være fugtproblemer.

Energiforhold

Som bygningerne står nu, vurderes det at stuehusene kan fungere fint, omend næppe energioekonomisk, med normal opvarmning, men en gennemgang af den eksisterende isolering, og yderligere efterisolering på loft og under gulve vil nok være gavnligt.

Udlængerne er som nævt uisolerede og kan derfor, på nuværende tidspunkt, kun bruges til uopvarmede funktioner.

Konstruktioner

Der er en del konstruktivt besynderlige forhold rundt omkring på de to gårde.

I den vestlige staldlænge er der i den sydlige ende fjernet nogle stolper for at kunne køre ind med traktorer, og nu biler. For at holde taget oppe er der i stedet sat en bjælke på tværs henover midten, understøttet af et par stolper, men det er ikke konstruktivt hensigtsmæssigt i længden, da understøtningen er skæv i forhold til resten af længen.

Da taget blev skiftet fra stråtag til pladetag har det åbenbart været nødvendigt at udjævne tagfladen for at kunne lægge det nye tag på. Derfor sidder det nye tag på en række sekundære, mindre tagspær, der er klodset op fra de oprindelige spær. De nye spær hviler ikke af på murværket, men stritter ud over og fungerer som skalke. Der er dog tilsyneladende ikke noget rent statisk problem med denne løsning, da dimensioneringen på det oprindelige tømmer er rigeligt stor til også at kunne bære de sekundære spær.

I den vestlige lade er der en "ekstra" bindebjælke i forbindelse med den halve skillevej, men denne hviler kun af på tagremmen i den ene side, og stritter ud i luften til den anden. I laden hælder alle tagspærene desuden, således at spærenes spidser er forskudt fra bindebjælker og stolper med ca. 1 meter mod vest. Den konstruktive samling hvor den vestlige staldlænge bygger sig ind i laden er også noget rodet, men virker dog solid.

Det største konstruktive bekymring er i den østlige gårds ladelænge, og ved hjørnet mod vejen. Ved ombygningen til murværk er der her foretaget nogle besynderlige lappeløsninger, der nærmest er umulige at kortlægge.

I ladelængen har man på et tidspunkt haft behov for at kunne køre på langs med store maskiner, så alle bindebjælkerne er her savet over. Siden er de så lappet sammen igen med brede brædder, formegentlig for at holde taget stabilt.

Det knækkede hjørne, hvor de to længer mødes, har affødt nogle særdeles kreative løsninger i forhold til opbygningen af taget. De oprindelige bjælker er mange steder savet over eller fjernet, og det meste af tagkonstruktionen hviler på en enkelt bjælke der er lagt på skrå henover en ældre stump murværk fra et gammelt foderhus og videre over på en bindebjælke i stalden, og den er ikke holdt på plads af andet end et par søm og skruer. Ovenpå denne bjælke har man så bygget et netværk af stolper og brædder op, der holder taget oppe.

Konstruktionen er ikke en hensigtsmæssig løsning i længden.

ARKITEKTONISK ANALYSE

Nordfacaden set fra vejen.

UDVENDIGT

En af tvillingegårdens største kvaliteter er uden tvivl den oplevelse man får af det samlede anlæg. Den lange sammenhængende facade mod nord, med kigget gennem porten, giver anlægget en markant karakter mod byens tidligere forte, og de to stuehuse er med til at markere byens grænse mod syd.

Fra gårdrummene mindes man også hele tiden om nabotvillingens tilstedeværelse, fordi man altid kan se en tagryg eller to på den anden side. Arkitektonisk ville de to gårdrum stå stærkere hvis plankeværket imellem dem blev fjernet, så de to halvdeles sammenhørighed oplevedes endnu tydeligere, ligesom en ensartethed i tagbelægningen også ville styrke anlæggets helhed.

De største historiske kvaliteter findes i den vestlige gård, hvor de mange originale bygningsdele skaber en harmonisk helhed, i hvert fald fra ankomsten, i gårdrummet og fra haven. Især det store gårdrum har et smukt og autentisk kulturhistorisk udtryk, der måske ikke er enestående i landet, men absolut er i høj klasse.

De to ældste længer, stuehus og lade, udstråler alder og man kan fornemme en vis rigdom hos gårdens oprindelige byggere. Den massive dimensionering af tømmeret, de mange dokker, samt den fine forarbejdning af bjælkerne i stuehuset, viser at det absolut ikke har været en tarvelig gård. De to langstrakte staldlænger har et rytmisk og roligt udtryk, der får gårdrummet til at virke større, og som omslutter gårdrummet på en meget harmonisk måde.

I haven får man også en absolut idyllisk og autentisk oplevelse af en klassisk gårdhave, med klart adskilt nyttehave, gode æbletræer og udsigten udover markerne og den lille sø mod syd.

Den østlige gård har en meget tydelig tilstedeværelse i byen, idet den ligger klods op af vejen, og er den ene halvdel af munden til byen. Længen er tydeligvis muret og med moderne vinduer, men pga. bindingsværkbemalingen og stråtaget passer den alligevel, ved første øjekast, ind i byen på en relativt idyllisk måde.

Denne gård har også et veldefineret, omend asymmetrisk, gårdrum. Staldlængen følger vejens retning, og længerne er derfor ikke vinkelrette på hinanden. Oplevelsen af dette gårdrum er langt mere rodet fordi alle fire sider har forskellige materialiteter og farver, der mangler harmoni og rolighed, også pga. af den høje beplantning.

Stuehuset i bindingsværk er nydeligt, og især på havesiden har det en fin fremtrædning med det karakteristiske udskud på midten, men huset skæmmes af terrassen, den høje betonsokkel rundt om og uklædelige vinduer og døre.

Vestre stuebus er traditionelt indrettet.

Staldene på den vestre gård har fået lov at passe sig selv.

Laden på den vestre gård.

Østre stuebus er mere moderniseret.

Stalden på den østre gård har været brugt til butik.

Laden på den østre gård.

INDVENDIGT

I det vestlige stuehus er der en del bevaringsværdige detaljer som døre og vinduer, og planløsningen er langt hen ad vejen traditionelt opbygget. Der er lavet en smule om gennem tiden, især i den vestlige ende, men ikke i en sådan grad at huset har mistet sit udtryk, og kun når forandringen har været nødvendig. Dette gør at man stadig finder smukke gamle døre, mange af dem barok, og farvepaletten er gammeldags.

De oprindelige alkovedøre er bevaret, opsat mellem de to stuer, og generelt er der på hele gården gemt og genbrugt materialer og elementer i vid udstrækning.

At opholde sig i det vestlige stuehus giver en klar oplevelse af "gamle dage", og man får lyst til at lade huset beholde sin ånd, især i de to stuer. I dag fremstår størstedelen af huset med en klassisk rumfordeling, hvor man stadig kan se den gamle stue, overstue og bryggers i planens organisering. Den vestlige ende med værelserne indbyder mere til en omstrukturering, da den originale plan her er brudt næsten fuldstændigt op.

Det østlige stuehus er, som tidligere beskrevet, langt mere ombygget end dets nabo. I den vestlige ende er der bygget voldsomt om, og indrettet "slyngelstue" med falske buede døråbninger i brune teglsten. Trods de voldsomme forandringer er det originale træværk bevaret, og på 1.sal også overdelen af den massive bageovn. Alt er malet hvidt eller lysegråt og giver et samlet indtryk af et mere moderne hjem, men der er ikke udrettet uoprettelig skade på husets originale konstruktion.

Udlængernes interiører er over en bred kam ikke som sådan bevaringsværdige, indretningen er forholdvis moderne, og der er stort set ingen spor efter det originale interiør, bortset fra konstruktionerne i de vestlige længer. Især den vestlige lades træværk, og de profilerede bjælker i den gamle hestestald er interessante.

Ligesom med stuehusene er der en klar forskel på oplevelsen mellem de to gårde. I den østlige er der intet originalt interiør tilbage, og det er tydeligt at staldrummet er bygget om med henblik på butik. På den vestlige gård står svinestalden som da landbrugsproduktionen ophørte, med båse og fodergang, og kostalden bruges nu til hønsehus, værksted og garage. Bindingsværksvæggene står urørt, med den gamle lerklining og kalkning på indersiden, men ellers er der ingen rester af længernes oprindelige indretning.

Alle gulve er støbt over med beton, men man vil sandsynligvis kunne finde en underliggende belægning mange steder.

Her ses det nordøstlige hjørne af gården, før den blev bygget om, og den anden tvillingegård på den modsatte side af vejen (1954).

De to gårde danner en ankomspassage til byen (her kigges ud af byen). Den anden tvillingegård er bygget om ad flere omgange.

PLACERING OG OMGIVELSER

Tvillingegården ligger, som tidligere beskrevet, på landsbyens sydlige grænse.

De umiddelbare omgivelser udgøres af haver og marker mod syd, mod vest en fredet oldtidshøj, der er begroet med høje træer og har karakter af et lille stykke skov, mod nord resten af den gamle forte i form af et lille græsareal, og mod øst ligger vejen.

Når man ankommer til landsbyen fra syd er det de to stuehuse og havernes trægrænse, der markerer landsbyens begyndelse på venstre side af vejen. På højre side af vejen ligger der også to stuehuse på række og danner grænse, og disse er resterne af en tilsvarende tvillingegård der lå på stedet.

Dette andet tvillingeanlæg er idag splittet op, så ingen af længerne er sammenbyggede, men man kan stadig ane de to gårdrums tidligere udstrækning. Halvdelen af midterlængen står stadig i det originale bindingsværk, men det er dog er i meget dårlig stand. De to stalde mod hhv. øst og vest er begge af nyere dato, men man har tydeligvis bygget ovenpå de gamle fundamenter. Det østlige stuehus er skilt fra i en matrikel for sig, og er pænt restaureret, men resten af gården er nu forladt, og jorden opkøbt af en landmand der ikke har brug for bygningerne. Det er sandsynligt at tro at grunden bliver udstykket til parcelhuse, og de sidste rester af denne tvillingegård vil således forsvinde.

På det gamle billede kan man se hvordan de to tvillingegårde dannede et stærkt motiv tilsammen. Længerne mod vejen danner nærmest en ankomsttunnel til byen.

Det ville styrke byens struktur, og holde fortællingen om tvillingegårdene i live, hvis man byggede/genopførte et anlæg der genskabte/fastholdte fodaftrykket af den gamle tvillingegård.

Det øvrige Kvottrup er meget preget af parcelhuse, spredt ind i mellem de to store tilbageværende gårde. Nogle af dem er opført i en passende stil og skala, mens andre virker meget malplacerede og fremmede i byen. Især nogle meget nyankomne eksempler skiller sig uheldigt ud - én udført i norsk alpehytte stil og to andre i sort plademateriale.

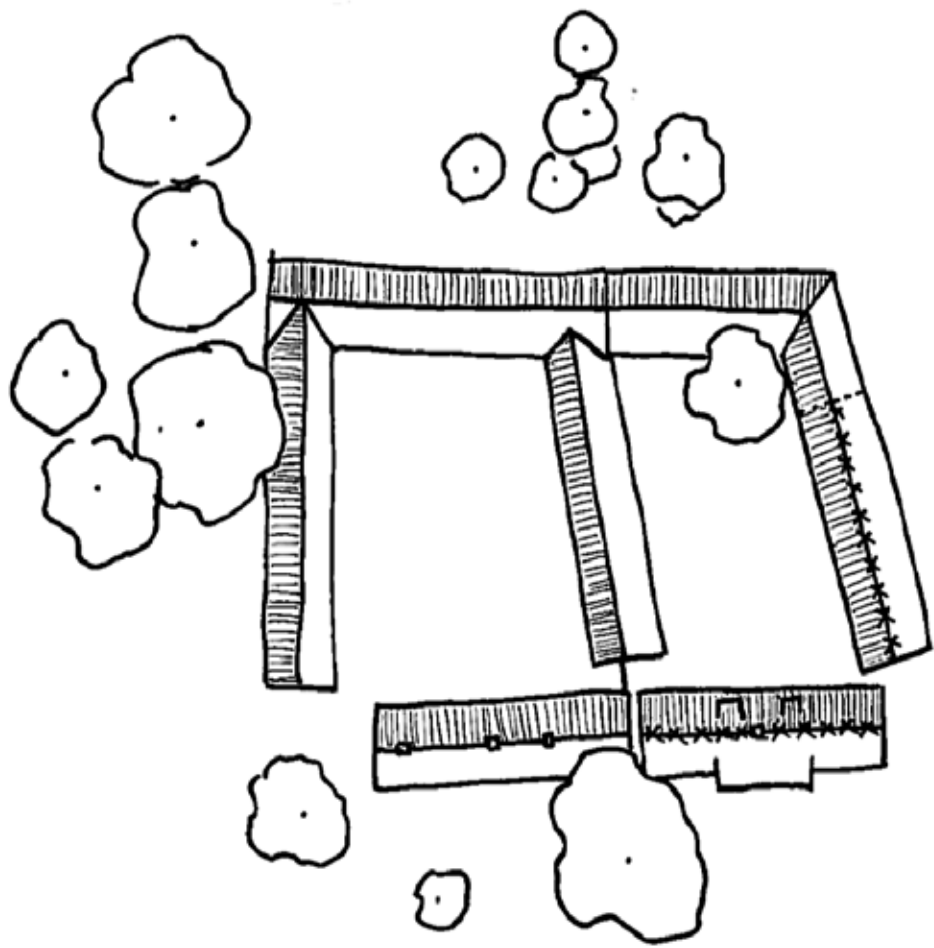
Der er to aktive landbrug tilbage i byen, det ene ligger ovenpå den sidste af tre oprindelige tvillingegårde, og den anden ligger i byens nordlige ende. Gården mod nord har for nyligt revet to gamle længer ned, men det er uvist hvad der kommer i stedet.

Den gamle branddam ligger stadig midt i byen, men er utilgængelig på grund af en høj bremme af træer der skærmer rundt om den, og nærmest skjuler den fra resten af byen. I nærheden af dammen går der et smukt, historisk og fredet stendige, og denne plads kunne potentielt udvikles som et aktiv for byen. Et udendørs samlingssted, væk fra vejen og udenfor folks private haver.

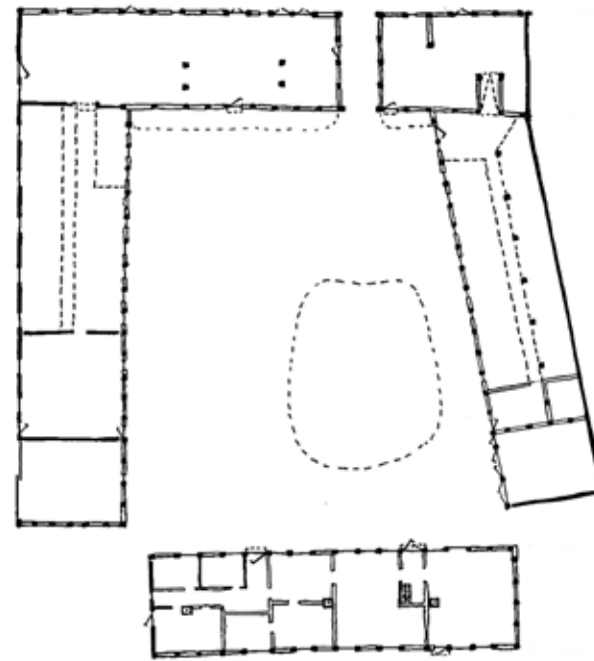

VÆRDISÆTNING

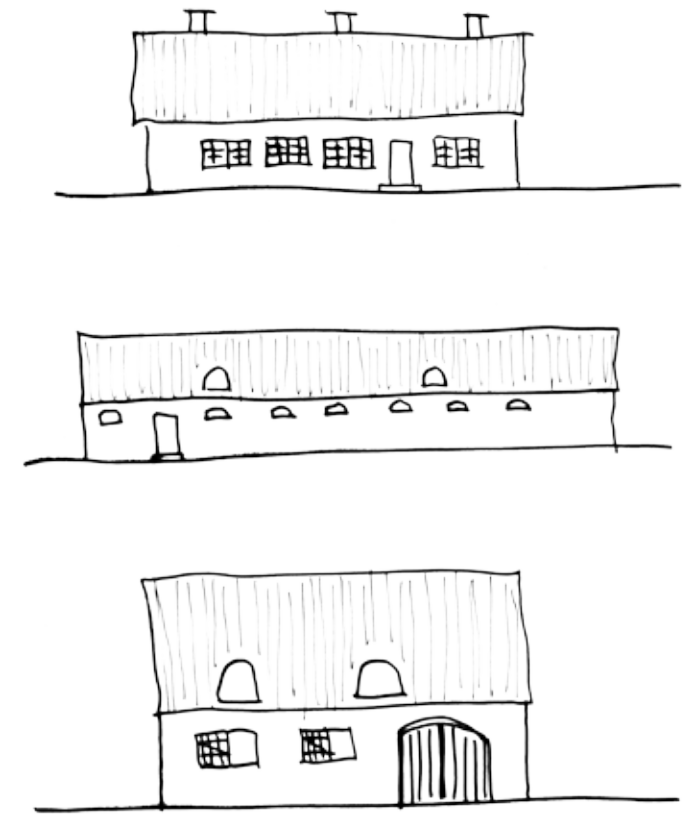

Anlæggets samlede form og placering.

Den vestlige gårds historiske del.

Gårdens typologier og hieraki.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER

De bærende bevaringsværdier beskriver hvilke forhold der er afgørende for anlægget, og som man bør tage hensyn til ved en fremtidig udvikling af tvillingegården.

Ud fra de foregående analyser af gården er de bærende bevaringsværdier vurderet til at være følgende:

1. Anlæggets samlede form og placering

Den lange facade mod nord, de to stuehuse der ligger skulder ved skulder, staldlængen der ligger parallelt med vejen og de to individuelle, men forbundne, gårdrum.

Det er gårdenes samlede egenskab som en af de sidste eksisterende tvillingegårde i Danmark der gør den til noget helt specielt. Gårdens placering i landsbyen er markant og historisk veldokumenteret, og anlægget som helhed må betragtes som særdeles sjældent og af stor kulturhistorisk værdi.

2. Den vestlige gårds historiske dele

Den vestlige gård har mange bevaringsværdige kvaliteter. Laden, stuehuset og de bevarede staldfacader er fine, autentiske eksempler på fornemt bindingsværk, og gårdspladsen er et smukt og bevaringsværdigt uderum.

Ankomsten til den vestlige gård er en helstøbt oplevelse, med adgang gennem den store port ind til gårdspladsens sluttede felt, med nedsænket møddingsplads i midten. Det er først på bagsiden af de to stalde at gårdens karakter begynder at skride. Man bør bevare gårdens historiske dele og styrke helhedsudtrykket.

3. Gårdens typologier og hieraki

Gårdrummene har en klar orientering og et klart hieraki, som er karakterdannende for stedet og gårdtypen generelt. Længetyperne har hver deres særegne bearbejdning, og det er med til at danne den særlige arkitektoniske oplevelse man får af at være på en gård.

Stuehus, stald og lade er de karakteristiske enheder for en gård, og disse særlige træk bør man tage hensyn til i en fremtidig udvikling af stedet.

Inderside af porten på den vestlige gård.

ANBEFALINGER

Umistelige strukturer, rum og bygningsdele, der skal bevares, vedligeholdes og repareres

Alle tilbageværende dele, der vurderes at være opført før 1850, bør bevares så vidt muligt. Dette inkluderer primært originalt bindingsværk, men også enkelte elementer, som døre og bageovnskorsten bør bevares på ejendommen.

Planløsningen i det vestlige stuehus har visse historiske spor, og man bør udvise hensynsfuldhed i en evt. transformation af dette.

Skæmmende strukturer, rum og bygningsdele, der bør fjernes

De murede dele på begge gårde er absolut skæmmende, og det ville afgjort klæde anlæggets sammenhørighed at genopstå i rent bindingsværk.

Dette vil dog være meget omfangsrigt og dyrt, og det har højere prioritet at bevare anlæggets samlede kvaliteter, end at komme af med murværket.

De nye kviste på det østlige stuehus og stalden er ikke bevaringsværdige fordi de er ukarakteristiske for gårdtypen og ikke klæder bygningerne, men så længe den østlige halvdel af tvillingeanlægget står så uoriginalt i sit udtryk som nu, bør man bruge de økonomiske kræfter andetsteds. Hvis en fuld rekonstruktion af stald og lade nogensinde bliver aktuel bør man dog afgjort genoprette tagenes tidligere udseende, med luger i stedet for kviste.

Det ville klæde begge gårdspladser at få fritlagt den underliggende pigstensbelægning, og ligesådan med det bare stykke nord for gården, hvor jordlaget i dag er helt oppe og dække fodremmen.

Fjernede eller udskiftede strukturer, rum og bygningsdele, der bør rekonstrueres

De manglende stråtage bør genoprettes, så tvillingeanlægget som helhed bliver styrket, og den vestlige gård kan stå endnu stærkere i sit autentiske udtryk. At denne gård igen blev stråttækt ville øge dens bevaringsværdi betydeligt.

Strukturer, rum og bygningsdele, der kan ombygges og transformeres

Interiøret i alle udlænger kan frit transformeres, hvis blot der tages hensyn til de originale konstruktioner. Tagkonstruktionen i den østlige lade bør dog tages ned og opføres igen på en konstruktiv sikker måde.

I de opmurede længer er der meget frie rammer i forhold til ombygning, da disse ingen historisk værdi har, men man bør altid tage hensyn til tvillingeanlæggets samlede udtryk, dvs. at tilbygning f.eks. ikke er tilrådeligt.

Materialevalg

Ved arbejdet med gården anbefales det at der bruges traditionelle materialer ved reparation og vedligehold af oprindelige dele.

Ved tilførslen af nye dele anbefales det at man bruger materialer hvor man har erfaringsmæssig sikkerhed for en levetid og patineringssevne, der svarer til de oprindelige materialer, og især udvendigt bør man tilstræbe et udtryk og en materialeholdning der harmonerer med gårdens autentiske dele.

CITAT

“Disse bygninger er smukke, fordi de er skabt af en byggetradition med måske århundreders erfaring. Det er ikke arkitekturens storværker, men de kan være mesterværker udført i fremragende håndværk.

Med naturlig form, konstruktion og rogtig anvendelse af egnede materialer bliver resultatet disse smukke huse, som vi føler er danske, passer sammen, hører til i det danske landskab og kan smykke naturen.

De skal ikke værnes og bevares fordi de er gamle, men fordi de er smukke og har bygningskulturel værdi. Og de værnes bedst ved at bruges og indgå i dagliglivet, ikke som museumsgenstande, men som brugsgenstande, der forener den skønhed, det gode håndværk har givet dem med en anvendelse og inddretning, som hører til i dag.”

-Kaj Gottlob, i *“Værn af smukke danske huse af bygningskulturel værdi”*, ca. 1965.

